



Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine  
Социјалдемократска партија Босне и Херцеговине  
Kantonalna organizacija SDP BiH KANTONA SARAJEVO  
Кантонална организација СДП БиХ КАНТОНА САРАЈЕВО

---

**Samir Suljević**

Zastupnik u Skupštini Kantona Sarajevo

Broj:

Sarajevo 17.04.2019.godine

**Dostaviti:**

Bosna i Hercegovina

Federacija Bosne i Hercegovine

Kanton Sarajevo

Skupština Kantona Sarajevo

n/r Sekretar Skupštine Kantona Sarajevo

Uputiti: Ministarstvu Kulture i sporta Kantona Sarajevo

**PREDMET: ZASTUPNIČKA INICIJATIVA ZA DONOŠENJE**

## **STRATEGIJE RAZVOJA SEKTORA SPORTA U KANTONU SARAJEVO**

Sarajevo, 2019.godine

## Sadržaj

1. UVOD.....	3
2. POJAM SAVREMENOG SPORTA .....	4
3. SPORTSKE ZAGONSKE REGULATIVE U BOSNI I HERCEGOVINI.....	4
3.1. Zakon o sportu Bosne i Hercegovine .....	5
3.2. Zakon o sportu Kantona Sarajevo.....	5
4. SISTEM FINANSIRANJA SPORTA U EUROPSKOJ UNIJI.....	5
4.1. Javni izvori finansiranja (sredstva koja potiču iz državnih, regionalnih ili lokalnih budžeta)	5
4.2. Privatni (nebudžetski) izvori finansiranja – Sredstva koja sportske organizacije ostvaruju na tržištu u skladu sa vlastitim aktivnostima i mogućnostima .....	6
4.3. Model finansiranja sporta u zemljama Evropske Unije.....	6
5. FINANSIRANJE SPORTA U BOSNI I HERCEGOVINI.....	8
6. OLIMPIJSKI KOMITET BOSNE I HERCEGOVINE I NJEGOVA ULOGA .....	10
7. RAZVOJ SPORTA U BOSNI I HERCEGOVINI.....	11
8. SPORT U KANTONU SARAJEVO – TEORISKI I PRAKTIČNI ASPEKTI .....	11
8.1. Profesionalni sport .....	11
8.2. Takmičarski sport (amaterski).....	14
8.3. Školski sport .....	16
8.4. Rekreativni sport – Kretanje i zdravlje.....	19
8.5. Sportski objekti .....	20
8.6. Sport za osobe sa invaliditetom .....	21

## 1. UVOD

Sport je jedan od najvažnijih segmenata društva. Uticaj sporta na zdravlje, izgradnju individualnih kvaliteta ličnosti i socijalizacije je nemjerljivo.

Sport se dijeli na vrhunski ili masovni i unutar sporta postoji nekoliko podsistema a to su:

- Profesionalni sport
- Amaterski sport
- Školski sport
- Rekreativni sport
- Sport osoba sa invaliditetom

Uz prethodno datu definiciju sporta, kao i sistemsku podjelu sporta, potrebno je osvrnuti se na stanje sporta u Bosni i Hercegovini.

Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, sport opstaje voljom pojedinaca koji ne dopuštaju da se u potpunosti ugasi. Razlog tome je nepostojanje pravovaljanog sistema razvoja sporta, a zatim i skromnih, skoro nikakvih mogućnosti da se bilo kojim sportom ljudi bave profesionalno. Kao rezultat nebrige o sportu i sportistima, imamo veliki broj odlazaka vrhunskih sportista i sportskih radnika u inostranstvo i njihove nastupe za druge države.

Kako bi se uredio sport u Bosni i Hercegovini potrebno je ozbiljno i na vrlo smišljen način početi graditi sistem, povećati finansiranje i uspostaviti kriterije za razvoj sporta. Obzirom na političko uređenje države Bosne i Hercegovine, ekonomske prilike i svijest o značaju sporta, uspostavljanje sistema nije nimalo lagan posao.

Da bi se ispravno počeo graditi sistem razvoja sporta potrebno je analizirati postojeće stanje uz statističke podatke, zatim pristupiti osnovnim načelima i principima na kojima se zasniva sport jedne zajednice, potom primjeniti načela i principe u praksi na najbolji mogući način, obzbediti uslove za primjenu istih, pratiti primjenu i prilagođavati ih stvarnim potrebama.

- Donošenje strategije, bazirane između ostaloga na preporukama Europske komisije, Svjetske zdravstvene organizacije, Međunarodnog Olimpijskog komiteta, te na nekim pozitivnim praksama iz oblasti sporta koje se javljaju u svijetu Savjet za sport Kantonalne organizacije SDP BiH Sarajevo će nastojati dati svoj doprinos budućem razvoju sporta na prostoru Kantona Sarajevo, a nadamo se i Bosne i Hercegovine.

Dana 06.12.2018. godine u 17:30 sati održana je konstituirajuća sjednica Savjeta za sport Kantonalnog Odbora SDP BiH Sarajevo, na kojoj su uspostavljene smjernice za dalji rad savjeta i na kojoj se odlučilo da će se pristupiti izradi dokumenta koji se nalazi pred Vama.

Savjet za sport Kantonalnog Odbora SDP BiH Sarajevo pristupio je izradi ove strategije iz jednog prostog razloga, a taj je nepoštivanje osnovnih smjernica Europske Unije po pitanju oblasti sporta od strane vladajućih struktura, te ponajprije uvođenje reda u sektor sporta. Planiranje je proces koji predstavlja predviđanje budućnosti, uz obavezno postavljanje ciljeva. Mi kao savjet pratili smo koncept planiranja te postavili dva cilja, i to: dugoročni cilj i kratkoročni cilj.

- **Dugoročni cilj** strategije koja je pred Vama je uspostavljanje novog modela za razvoj sporta u Bosni i Hercegovini (sa osvrtom na Kanton Sarajevo) koji će osigurati stvaranje ambijenta u kome će se ostvariti društvena funkcija sporta sa posebnim akcentom na razvojni sport i „Sport za sve“. Iz takve široke baze

masovnog sporta, očekuje se da će se stvoriti dobri uslovi ka postizanju rezultata u oblasti vrhunskog sporta, a što bi u konačnici trebao biti najznačajniji prioritet, jer je vrhunski sport pokretač cijelog sistema sporta u jednoj državi. Ovo se prije svega misli na vrhunski sport i rezultate koji ima nemjerljivu ulogu u međunarodnoj promociji zemlje.

**Kratkoročni cilj** je hitna promjena odnosa lokalnih i državnih organa u njihovom odnosu prema sportu, odnosno definiranje i koordinacija nadležnosti u osiguranju finansijske podrške na različitim nivoima vlast, te izmjena zakonskih propisa koji tretiraju problematiku sporta. Definitivno vrhunski sport i reprezentativne selekcije BiH bi trebale biti primarna nadležnost viših nivoa vlasti, dok razvojni sport i „Sport za sve“ treba imati svoju osnovnu na nivou općina i Kantona.

## 2. POJAM SAVREMENOG SPORTA

Sport danas, u savremenom svijetu, predstavlja veoma važan element cjelokupnog društvenog sistema. Sve promjene koje se dešavaju u cjelokupnom društvenom sistemu odražavaju se i na sport kao element tog sistema. Sport je u svijetu široko zastupljena javna djelatnost, o kojoj se svuda govori, koja ima veliki uticaj na društvo i društvene promjene. Sport i sportski uspjesi sa sobom često nose i prosperitet, te su društva, odnosno zemlje, koje su uspješne na sportskom planu, obično uspješnije i prosperitetnije od onih koje to nisu.

Uspješnost u sportu se danas može posmatrati iz raznih uglova i perspektiva, pa se tako uspjeh više ne definiše samo osvajanjem medalja, nego i kroz jedan koeficijent involviranosti stanovnika jedne zemlje u tokove sporta. Shodno tome, mogli bismo reći da savremeni sport sa sobom nosi težnju ka tome da svaki građanin na neki način bude uključen u sportske tokove (amaterizam, rekreacija, volonterizam, pa na kraju krajeva i profesionalizam ukoliko se ostvare određeni uslovi koje profesionalizam sam po sebi i zahtjeva).

Savremeni sport i olimpijski pokret svoje poreklo vode iz Europe. Engleska je kolijevka savremenog sporta. Većina današnjih sportskih grana i disciplina (posebno popularnih u engleskom govornom području) imaju svoje korene u Engleskoj. Kao što se cjelokupna engleska kultura širila kroz imperijalna osvajanja Engleza tokom XVIII i XIX vijeka, tako se širio i sport. U kolonijalizovanim zemljama širila se ne samo društvena, politička, ekonomska, kulturna organizacija društva po ugledu na Englesku, već se širio i način organizovanja sporta po ugledu na Englesku.

## 3. SPORTSKE ZAGONSKE REGULATIVE U BOSNI I HERCEGOVINI

Za izučavanje, analizu, pa na kraju i rješavanje bilo koje problematike potrebno je poznavanje izvjesne zakonske regulative. U slučaju problematike kojom se bavi Savjet za sport Kantonalne organizacije SDP BiH Sarajevo potrebno je poznavanje *Zakona o sportu Bosne i Hercegovine*<sup>1</sup> kao i *Zakona o sportu Kantona Sarajevo*.<sup>2</sup> Podrobno poznavanje zakonske regulative omogućuje i izmjenu iste, jer da bi nešto mijenjali moramo znati što to ne valja kada je u pitanju trenutačno stanje.

Također, kada su u pitanju zakonske regulative koje regulišu oblast sporta, ovaj savjet smatra da je potrebno pod hitno donijeti *Zakon o sportu Federacije Bosne i Hercegovine* kako bi se napravio balans po pitanju

<sup>1</sup> <https://www.parlament.ba/law/DownloadDocument?lawDocumentId=1ef6c855-c0d5-44dd-a8c6-08d194e5abf9&langTag=bs>

<sup>2</sup> <https://mks.ks.gov.ba/sites/mks.ks.gov.ba/files/zakonsport.pdf>

finansiranja sporta, sportista i sportskih klubova, te kako bi se stvorili bolji uslovi i bolja klima za rad istima. O trenutnom načinu finansiranja sportskih klubova, saveza i sportista više ćemo govoriti u poglavlju pod rednim brojem tri koje se odnosi na finansiranje sporta u Bosni i Hercegovini.

Gore pomenuti *Zakoni* su sadržani u referencama ovog dokumenta, te im je vrlo lako moguće pristupiti. U sljedeća dva podnaslova ukratko će biti objašnjeno šta uređuju pomenuti *Zakoni o sportu*.

### 3.1. Zakon o sportu Bosne i Hercegovine

Ovim Zakonom uređuje se sport u Bosni i Hercegovini, javni interes i ciljevi nadležnosti Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine (entiteta), te Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i drugih nivoa administrativnog organiziranja; osnovni principi u organiziranju sporta; prava i obaveze sportista; domaća i međunarodna sportska takmičenja drugih nivoa administrativnog organiziranja u Bosni i Hercegovini; priredbe, izgradnja, održavanje i korištenje sportskih objekata; ostvarivanje međunarodne saradnje; organiziranje i rad ustanova u oblasti sporta; sportske aktivnosti lica s invaliditetom; nagrade i priznanja sportistima i sportskim organizacijama; zdravstvena zaštita sportista; sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca; korištenje nedozvoljenih stimulativnih sredstava u sportu; stručni rad; naučnoistraživački rad i informatika u sportu; finansiranje sportskih aktivnosti, nadzor i kaznene odredbe.

### 3.2. Zakon o sportu Kantona Sarajevo

Ovim zakonom se uređuju osnovna načela sporta, organizovanje sportskih aktivnosti i učesnici u sportu, prava i obaveze sportista, stručni kadar, sportski objekti i zdravstveni nadzor, matične evidencije, ostvarivanje javnog interesa Kantona Sarajevo grada Sarajeva i općina sa područja Kantona u sportu i druga pitanja od značaja za sport.

## 4. SISTEM FINANSIRANJA SPORTA U EUROPSKOJ UNIJI<sup>3</sup>

Sportske organizacije, tj. klubovi u zemljama Europske Unije, u strukturi svojih prihoda mogu se osloniti na razne izvore finansiranja, kao što su:

- članarine i ostala potrošnja kućanstava;
- prihodi iz javnih izvora na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;
- pristojbe i naknade vezane za lutriju i klađenje;
- ekonomska vrijednost i doprinos volonterskog rada;
- prihodi od sponzorstava, pokroviteljstava i donacija;
- prihodi od medija.

Ta sredstva moguće je klasificirati u dvije osnovne skupine:

- Javni izvori finansiranja (sredstva koja potiču iz državnih, regionalnih ili lokalnih budžeta);
- Privatni (nebudžetski) izvori finansiranja (sredstva koja sportske organizacije ostvaruju na tržištu sukladno vlastitim aktivnostima i mogućnostima).

### 4.1. Javni izvori finansiranja (sredstva koja potiču iz državnih, regionalnih ili lokalnih budžeta)

<sup>3</sup> Institut za javne financije: *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazivanjem financiranja sporta u Europskoj Uniji* (Zagreb, 2012.)

Javna potpora sportu može se pojaviti u mnogim oblicima, npr. kao direktne subvencije iz javnog proračuna, subvencije od kladionica, posebne porezne stope, zajmovi s nižim kamatnim stopama, jamstva s nižim naknadama, javno financiranje sportskih objekata, nabava javnih gradskih objekata od strane privatnih klubova ili institucija po nižim cijenama, iznajmljivanje sportskih objekata od strane javnih subjekata po nižim cijenama, snošenje troškova konstrukcije ili obnove sportskih objekata od strane lokalne zajednice, javni radovi u privatnim sportskim objektima, javna nabava prostora za oglašavanje u/na sportskim objektima, prodaja zemljišta ili zamjena zemljišta za sportske objekte (European Commission, 2007a:27).

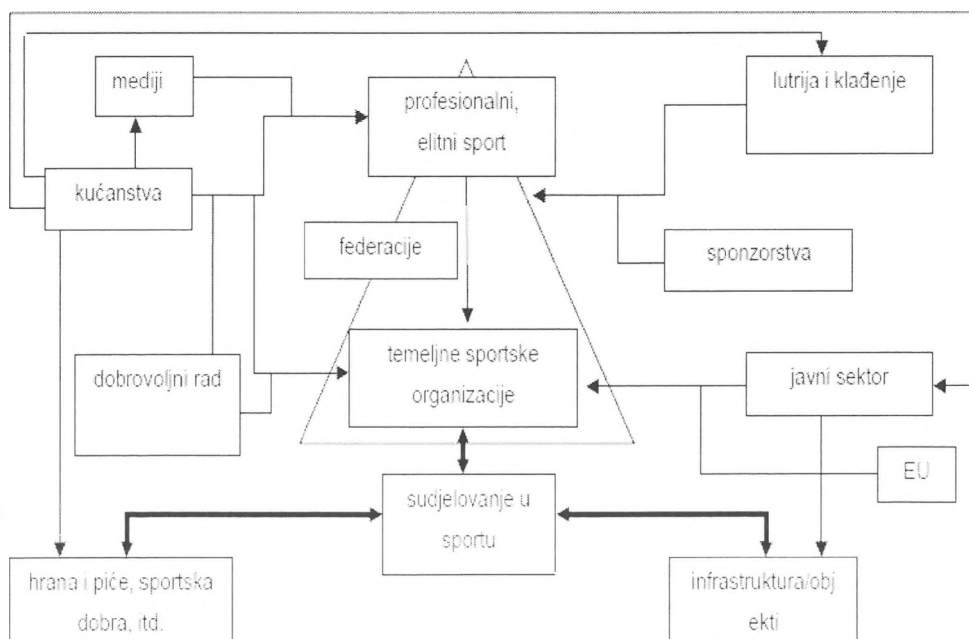
U tu se kategoriju mogu svrstati i sredstva od igara na sreću. Naime, ta sredstva pridonose financiranju sporta na jedan od tri moguća načina: isplatama određenim sportskim tijelima, komercijalnim uplatama trećim osobama aktivnima u sportu (primjerice, sponzorstvima) ili pak plaćanjem poreza i naknada lokalnoj i državnoj vlasti, odnosno putem državnoga i/ili lokalnog proračuna (Eurostrategies, 2011:62).

Osim navedenih nacionalnih izvora, potrebno je napomenuti kako su sportskom sektoru na raspolaganju i različita sredstva iz fondova EU. Tako je nedavno objavljen poziv za prikupljanje prijedloga za financiranje projekata na području sporta u 2012. godini, a namijenjen je javnim tijelima ili pak udrugama civilnog društva s točno određenim područjima koja se mogu prijaviti za projekt (European Commission, 2012).

#### 4.2. Privatni (nebudžetski) izvori finansiranja – Sredstva koja sportske organizacije ostvaruju na tržištu u skladu sa vlastitim aktivnostima i mogućnostima

Svaki subjekt sportske djelatnosti, neovisno o sredstvima koja eventualno dobiva iz nekoga od proračuna, može ostvarivati i određena sredstava na tržištu u skladu s vlastitim aktivnostima i mogućnostima te, naravno, sukladno zakonskim propisima. U tom smislu Načini i izvori financiranja sporta (javni i privatni izvori) najčešće govorimo o sredstvima kućanstava, tj. stanovništva, koja se troše za sport, o sredstvima koja komercijalne organizacije (kompanije) usmjeravaju u sport, i to najčešće u obliku sponzorstava ili donacija sportskim organizacijama, događajima, sportašima itd., Također, o sredstvima koja medijske kuće daju u sport direktnim plaćanjem prava na prenos sportskih događaja, ali i neposredno, primjerice putem sponzorstava, o sredstvima koja sportske organizacije ostvaruju prodajom određenih proizvoda i usluga itd. Ta se sredstva ostvaruju isključivo prema tržišnim pravilima poslovanja i jasno je kako neke sportske organizacije imaju znatno bolje mogućnosti za ostvarivanje prihoda iz tih izvora nego neke druge. Sustav financiranja sporta, odnosno tokovi izvora financiranja sporta u zemljama EU prikazani su na sljedećoj slici pod rednim brojem 1.

Izvor: Eurostrategies 2011



Slika 1. Sistem finansiranja sporta zemljama EU

Model finansiranja sporta u

## zemljama Evropske Unije

Pri analizi modela finansiranja sporta promatraju se četiri izvora finansiranja: razina sudjelovanja u sportu (promatrana kroz stopu članstva u klubovima), prosječna razina javnog finansiranja po stanovniku, relativno značenje izravnih doprinosa kućanstava te doprinosa volonterskog rada. Postoje četiri modela finansiranja, a svaki odražava historijske, institucionalne i kulturne činioce, gospodarski razvoj i regulatorni okvir država članica.

### Model 1.

Ovaj model je karakterističan za zemlje Sjeverne i Zapadne Europe. Države u toj skupini imaju visoke stope učešća stanovništva u sportu (oko 20%) i visok nivo privatnoga i javnog financiranja. To obuhvaća Austriju, Belgiju, Dansku, Finsku, Njemačku, Irsku, Luksemburg, Nizozemsku i Švedsku, a može joj je priključiti i Cipar zbog relativnih vrijednosti javnoga i privatnog financiranja. Razina potrošnje kućanstava je niska zbog visoke razine javne potpore i visokog BDP-a po stanovniku. Ključna pitanja s kojima se suočava ta skupina zemalja jest razvoj javnog financiranja amaterskog sporta, budućnost volonterskog rada i održavanje postojeće razine ili povećanje poticaja privatnih trgovačkih društava sponzorstvima i donacijama.

### Model 2.

Karakterističan je za regiju mediterana, i ovaj model obuhvaća države s nižom razinom javnih subvencija. Privatna potražnja ima ograničenu javnu potporu i manje se pozornosti pridaje pozitivnim vanjskim učincima sporta nego u **Modelu 1**. Pojedinci su spremni plaćati usluge, pa je razina potražnje kućanstava visoka u usporedbi s javnim financiranjem. U tu skupinu pripadaju Grčka, Italija, Malta i Španjolska. Javna potrošnja iznosi otprilike polovicu iznosa potrošnje kućanstava po stanovniku. Doprinos volonterskog rada manji je nego u prethodnoj skupini, stopa članstva u klubovima iznosi 5 – 10%, a ključna su pitanja jačanje mehanizama solidarnosti u sportskom sektoru, osnaženje sportske kulture širenjem informacija o koristima od sporta kako bi se povećala spremnost na plaćanje usluga, stvaranje volonterske kulture te razvoj javno-privatnog partnerstva i drugih mehanizama suradnje radi povećanja sudjelovanja privatnog sektora.

### Model 3.

Naziva se još i duginim modelom (Rainbow model). Obuhvaća nekoliko država u kojima se postojeća sportska infrastruktura 1990. godine urušila. To su uglavnom države središnje Europe, za koje je specifično nisko zanimanje za rekreativni sport, a javne politike trenutno ne potiču povećanje te potražnje. U tu se skupinu ubrajaju Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija. U tim je državama doprinos kućanstava nizak, kao i volonterski rad. Udio javnog sektora također je nizak (trećina ukupnih sredstava). Stopa članstva iznosi 5 – 12%. Ključna su pitanja u državama iz te skupine postizanje ravnoteže u izvorima financiranja, povećanje doprinosa kućanstava i privatnog sektora, jačanje svijesti o važnosti sportske kulture i koristima od sporta te stvaranje poticajnog sustava koji bi omogućio veće sudjelovanje volontera.

### Model 4.

Ovaj model obuhvaća Bugarsku, Češku i Poljsku i donekle je sličan **modelu 3**. po niskoj potražnji za sportom, ali s nižim razinama udjela kućanstava i javnih rashoda po stanovniku. Obilježje je tog modela visok udio prihoda od naknada za lutrije, klađenje i kockanje u ukupnim приходима sportskog sektora. Češka se ističe visok nivo volonterskog rada, čime kompenzira niže novčane prihode. Doprinos javnog financiranja razmjerno je visok i u Poljskoj i Bugarskoj, te nadmašuje prihode od kućanstava. Ključna su pitanja **modela**

4. jačanje sportske kulture i informiranje javnosti o korisnosti sporta, očuvanje prihoda od naknada za lutrije, klađenje i kockanje, diversifikacija izvora financiranja (npr. sponzorstvima i donacijama, razvojem partnerstava između poduzeća i sportskih klubova kako bi se smanjila ovisnost o javnim izvorima financiranja) te razvoj klubova i prilagođavanje ponude kako bi se stvorili novi izvori prihoda.

Na narednoj slici, pod rednim brojem 2 prikazana je analiza obilježja modela finansiranja sporta.

**Izvor:**

**Institut za javne financije:** *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazivanjem financiranja sporta u Europskoj Uniji (Zagreb, 2012.)*

Model	Javno financiranje	Pashodi kućanstava	Doprinos volonterskog rada	Udio naknada za lutrije	Stopa članstva (u %)	Prednosti	Nedostaci
1.	+++	+++	+++	+/-	15	raznoliki izvori financiranja, visoka razina ponude	
2.	++	++	++	+/-	4 - 8	relativno raznoliki izvori financiranja	nedostatno ukupno financiranje uzrokuje visoke cijene i istiskuje potražnju
3.	++	+	+	+/-	2 - 10	svijest o pozitivnim vanjskim učincima sporta	niska svijest o koristima sporta za stanovništvo, visoka ovisnost o javnim izvorima financiranja
4	+	+	+++	++	4 - 8		niska razina financiranja od kućanstava, visoka ovisnost o naknadama za igre na sreću

**Slika 2.** Analiza obilježja modela finansiranja sporta<sup>4</sup>

Kada su u pitanju prethodno spomenuta četiri modela finansiranja sporta u zemljama Evropske Unije Bosna i Hercegovina najbliža je modelu pod rednim brojem 3. Naime, u Bosni i Hercegovini postojeća sportska infrastruktura urušila se 1990. godina, u Bosni i Hercegovini postoji gotovo pa nikakvo zanimanje za rekreativni sport, a javne politike trenutačno ne potiču povećanje te tražnje. Kako je prethodno naglašeno ključna pitanja u državama u kojima se manifestuje model pod rednim brojem 3 su postizanje ravnoteže u izvorima financiranja, povećanje doprinosa kućanstava i privatnog sektora, jačanje svijesti o važnosti sportske kulture i koristima od sporta te stvaranje poticajnog sustava koji bi omogućio veće sudjelovanje volontera.

Ovaj savjet smatra da će u narednom periodu, koji može biti dosta dug, ali i značajno kraći (u zavisnosti od uložениh napora), biti potrebno uložiti znatne napore kako bismo, bez obzira što još uvijek nismo zemlja članica Evropske Unije, prevazišli model pod rednim brojem 3, te kako bismo težili modelu pod rednim brojem 1 i u konačnici, kako bismo se svrstali u red zemalja u kojima se manifestuje model pod rednim brojem 1 jer upravo te zemlje su dostigle najveću stopu društvenog razvoja, a tako i sporta, unutar Evropske Unije.

## 5. FINANSIRANJE SPORTA U BOSNI I HERCEGOVINI

S obzirom na kompleksno uređenje Bosne i Hercegovine kao države, te na kompleksnost kada su u pitanju podjele nadležnosti, ovaj Savjet smatra da je potrebno uložiti izuzetne napore po pitanju oblasti finansiranja sporta i načina na koji se sport finansira. Možda grubo zvuči s naše strane, ali potrebno je sve preokrenuti

<sup>4</sup> +++ visoko; ++ umjereno; + nisko; +/- razlikuje se unutar skupine



naopačke i izvršiti jednu veliku reorganizaciju ukoliko želimo da sektor sporta Bosne i Hercegovine/Kantona Sarajevo uznapreduje.

Prije svega, potrebno je staviti veći naglasak na decentralizaciju sporta, ali na adekvatan način. Prvi korak za to je, kao što smo prethodno rekli,  *donošenje Zakona o sportu Federacije Bosne i Hercegovine*.

Potrebno je ojačati sektor za sport pri Ministarstvu civilnih poslova BiH, te težiti osnivanju Ministarstva sporta BiH. Na taj način bi se uradila odgovarajuća decentralizacija cjelokupnog sportskog sistema Bosne i Hercegovine, te bi se zasigurno uspostavila veća transparentnost sredstava koja bivaju utrošena u ovaj sektor.

Sport zasigurno ne može i ne smije više biti finansiran samo iz izvora javnih prihoda. Vladajuće strukture u budućnosti, a osobito ukoliko to budu vladajuće strukture iz Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine, bilo na kantonalnom, entitetskom ili državnom nivou, ne smiju dopustiti da se odvija ogoromno ulijevanje javnih sredstava (u dosta slučajeva na netransparentan način) u sektor sporta (u sportske klubove, ka sportistima pojedincima...).

Da se to ne bi dešavalo u budućnosti, s obzirom da na to stavljamo poseban naglasak, potrebno je za to takoreći „pripremiti teren“ ili razviti povoljne uslove. To je potrebno uraditi kroz poreske olakšice, razvijanje svijesti o ulaganju u sport iz sektora privrede, igara na sreću itd.

U sljedećoj tabeli pod rednim brojem 1 prikazan je jedan od modela finansiranja sporta iz javnih izvora.

ORGAN	SUBJEKT KOJEG FINANSIRA
Ministarstvo civilnih poslova BiH	Olimpijski komitet BiH Sportske saveze na nivou BiH
Entitetska ministarstva	Sportske saveze na nivou entiteta
Kantoni	Sportske saveze na nivou kantona, sportska društva, klubovi
Opštine, lokalne samouprave	Sportska infrastruktura i omladinski sport

**Tabela 1.** Jedan od modela finansiranja sporta iz javnih izvora

Kao veoma bitne potrebno je naglasiti kriterije finansiranja unutar ove podjele, a to su:

- Olimpijski sportovi;
- Neolimpijski sportovi;
- Individualni sportovi;
- Ekipni sportovi;
- Razvijeni sportovi;
- Nerazvijeni sportovi i
- Uspostavljanje kriterija prema ostvarenim rezultatima.

Kako bi se vršilo pravilno finansiranje sektora sporta, sportskih ekipa, sportista pojedinačno, potrebno je poznavati sport kao cjelinu. Odnosno pojednostavljeno rečeno, potrebno je, a ujedno i neophodno, poznavati razlike između pojedinih sportova, te je potrebno adekvatno vršiti, a prije svega znati vršiti, kriterijalno vrednovanje. Da bi uopće vršili kriterijalno vrednovanje potrebno je poznavati sportske kriterije, osnove svakog sporta zasebno, klimu koja vlada u domenu određene sportske grane, svjetske trendove, način pripreme sportista i sportskih ekipa iz različitih grana sporta itd. Npr. u pripremi jedne košarkaške ekipe ili jednog alpskog skijaša. Njima je jedino zajedničko sport u samoj definiciji i što su oba olimpijski sportovi. Sve ostalo je sasvim različito, pa shodno tome trebaju biti i različiti kriteriji finansiranja.

Da bi sve ovo bilo moguće i provodivo potrebno je kako je prethodno rečeno uspostaviti regulative, „pripremiti teren“ i sl., ali bez obzira što još uvijek govorimo o finansiranju sporta u Bosni i Hercegovini, potrebno je zapošljavanje adekvatnih i školovanih kadrova, što do sada često nije bio slučaj, te na to stavljamo poseban akcenat upozorenja.

## 6. OLIMPIJSKI KOMITET BOSNE I HERCEGOVINE I NJEGOVA ULOGA

U svim državama uloga Olimpijskog komiteta je veoma važna za sport. Riječ je o nadležnostima i ulogama OK BiH u sportu BiH.

Uloga OK BiH zbog nedovoljnih finansijskih sredstava a samim tim i ljudskih resursa nema ulogu u sportu koliko bi trebala imati i koliko imaju zemlje u okruženju. Naime, veliki dio posla OK BiH se svodi na obezbjeđenje sredstava i organizaciju odlazaka na međunarodna takmičenja pod pokroviteljstvom MOK i EOK-a, kao što su Olimpijske igre, Olimpijske igre mladih, EYOF, Mediteranske igre i za pružanje usluga sportskim savezima u smislu realizacije projekata od strane MOK-a. Uloga OK BiH je da obezbijedi bolje finansijske uslove za funkcionisanje sportskih saveza na nivou BiH, te s obzirom na to unutar samog Olimpijskog Komiteta BiH treba pokrenuti veliki val promjena.

Još jedan od problema OK BiH su članovi Izvršnog odbora gdje zastupljenost sportova nijepravredna, pa tako u sastavu OK BiH imamo četiri predstavnika džudaškog sporta, dok iz zimskih sportova nemamo niti jednog, što je s obzirom na značaj Olimpijskog Komiteta veliki problem, te i tu treba pokrenuti velike promjene.

Uloga OK BiH bi trebala da bude promocija vrhunski sport kao prioritet, te obnašanje servisa sportskim savezima. U Strategiji razvoja sporta u BiH na samom početku se navodi da su uzimani primjeri iz zemalja kako našeg okruženja tako i zapadne Evrope. Ako uzmemo primjer da Hrvatski olimpijski komitet, Olimpijski komitet Srbije plaća sportske radnike saveza, plaća prostorije, pomaže pri sklapanju sponzorskih ugovora onda nam je jasno da naš OK BiH ne ide u pravom pravcu.

Primjera radi Hrvatski olimpijski komitet ima 69 uposlenika i plaća još 59 sportskih radnika. Naravno za to sve je neophodno finansiranje koje je vrlo nestabilno kada je riječ o OK BiH. Svjesni i da OK BiH nema finansijska sredstva za navedene primjere nije opravdanje, već treba da se zajedno sa svima nama bore da imaju status veoma važne državne institucije koja mora da se finansira od države na ozbiljniji način kao i da mora da ima ozbiljnije sponzorske ugovore. Ne smije se dešavati da na konkurs koji objavljuje Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine stižu prijave i OK BiH i sportskih saveza i klubova. Takav način finansiranja i pristup svakog od prethodno navedenih učesnika ne predstavlja dugoročno rješenje i perspektivu za bh.sport, te je potrebno direktno iznalaženje rješenja kako do sličnih situacija više ne bi dolazilo.

OK BiH mora da ima odvojeno finansiranje od svih drugih pravnih sportskih lica, ali isto tako mora da posluje odgovorno i transparentno, što baš i nije slučaj ako pogledamo njihove finansijske i druge izvještaje. Svakako, OK BiH mora se izbori za svoj sistem finansiranja i da pomaže sportskim savezima ka putu do

vrhunskog rezultata, do razvijanja sporta. Olimpijski komitet BiH bi trebao češće da organizuje okrugle stolove, sastanke sa sportskim savezima gdje bi se razmatralo na koji način razvijati sport i na koji način uticati na državne vlasti o značaju sporta, kao i o mnogim drugim predmetima vezanim za sport.

Pohvalno je da OK BiH kada god je u mogućnosti organizuje neki vid edukacije sportskih radnika što je neophodno za razvijanje sporta, no ovaj savjet smatra da je to nedovoljno za bilo kakav daljnji napredak sporta.

## 7. RAZVOJ SPORTA U BOSNI I HERCEGOVINI

Savjet za sport Kantonalnog odbora SDP BiH smatra da se dalji razvoj sporta treba odvijati isključivo prema smjernicama Europske Unije, Svjetske zdravstvene organizacije i ostalih relevantnih europskih i svjetskih institucija koje izdaju smjernice.

Europska Unija (EU) u kooperaciji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO) protekle godine izdala je publikaciju pod nazivom „**Towards more physical activity in cities**“ kojom se preporučuje podržavanje, implementacija i praćenje koncepta održivog razvoja, odnosno prilagodbe gradova potrebama fizičkih aktivnostima građana, te promociji održivog sporta kroz model „Sport za sve“. Smatramo da je striktno potrebno pratiti te smjernice s obzirom na svjetske trendove, te na način života koji se mijenja iz dana u dan. Gradovi se moraju prilagođavati ljudima, a ne ljudi gradovima, u svakom smislu prilagodbe, te u skladu s time je potrebno provesti i prilagodbu na način koji će poticati ljude na fizičke aktivnosti, a samim tim će se vršiti i promocija sporta.

Ured Svjetske zdravstvene organizacije za Europu je također izdao strategiju pod nazivom „**Promoting sport and enhancing health in European Union countries**“. Mi još uvijek nismo zemlja Europske Unije, ali težimo ka približavanju, te u konačnici pridruživanju, te u skladu s time ovaj savjet smatra da je potrebno pratiti i primijenjivati smjernice koje su nam dane ovim dokumentom.

Poštujući smjernice navedene u gore spomenuta dva dokumenta zasigurno ćemo podići stopu ljudi koji su sportski aktivni, te značajno poboljšati ukupnu zdravstvenu sliku („kretanjem do zdravlja“), posebno u Kantonu Sarajevo, a ukoliko se koncept primijenjivosti pokaže uspješnim, istu implementirati u cijeloj Bosni i Hercegovini.

## 8. SPORT U KANTONU SARAJEVO – TEORISKI I PRAKTIČNI ASPEKTI

### 8.1. Profesionalni sport

#### Stanje

U profesionalnom sportu, koji pretpostavlja postizanje vrhunskih rezultata, prisutna su velika materijalna, stručna i organizaciona ulaganja. Profesionalni sportista je osoba koja se takmiči za novac, u timu ili pojedinačno, na zvaničnim ili egzibicionim takmičenjima, koji se bavi sportskom aktivnošću u vidu zanimanja, a ne radi razonode, zdravlja, navike.

Problemi koji opterećuju vrhunski sport u BiH su različiti i pripadaju kako unutrašnjim faktorima, među kojima prije svih treba izdvojiti neadekvatnost prostornih i materijalno-tehničkih uvjeta za trening kojim se gradi vrhunski sportski rezultat, tako i općim stanjem u sportskim savezima na nivou BiH i klubovima.

Shodno nekoj uvriježenoj praksi jedna od najosnovnijih podjela u sportu na profesionalni i amaterski. Profesionalni sport je poziv, zanimanje, oblik privređivanja, način rešavanja egzistencijalnih problema.

Amater bi trebao da bude onaj pojedinac koji se sportom bavi netakmičarski. Motiv bavljenja sportom treba da bude sam sport. Ono što sport izokreće nalazi se u obrascu poluprofesionalizma, "poštenog profesionalizma", lažnog profesionalizma. U BiH u kojem je stepen organizacije u sportu na niskom nivou, upitno je koliko je i ono malo profesionalizma, stvarni profesionalizam.

Treba konstatovati da je kompletan sport opterećen nesposobnošću državnih struktura i maćehinskom odnosu prema sport. Obzirom da je stalni problem finansiranje, to je i problem koji treba dovesti u red, a rješavanjem i povećavanjem budžeta u oblasti sporta, stvari će se pokrenuti sa „mrtve tačke“.

U profesionalnom sportu način finansiranja treba biti "Kombinovani model" koji uključuje strukturu finansiranja u kojoj je prisutno: Djelimično državno finansiranje (javni sektor), i Angažiranje sredstava privrede (sponzora, medija, igara na sreću i sl.) što po svom načinu finansiranja karakteriše zemlje tržišne ekonomije

### Slabosti

- Ako obratimo pažnju na Kanton Sarajevo, u kojem osim dijela Hercegovine, jedino i postoji nešto što liči profesionalizmu, primjetit ćemo koliko smo na „niskim granama“. Jedini klub za koji možemo reći da ispunjava sve uslove za rad je FK Sarajevo, koje daje pune iznose za socijalna i penziona osiguranja uposlenika, odnosno uplatu svih vrsta poreza. U NK Željezničar po nezvaničnim podacima doprinosi se uplaćuju za dvadesetak uposlenika, a podatke o KK Bosna i nemamo. Ova tri kluba možemo smatrati i jedinim profesionalnim klubovima, jer samo oni imaju pojedince kojima se plaća za bavljenje sportom i kojima je to jedini izvor prihoda. Ako konstatujemo da je KK Bosna „na aparatima“ i da svoj opstanak duguje pravnim mogućnostima, odnosno formalno-pravnom ujedinjenju sa drugim klubom i takmičenjem u ligi pod drugim imenom KK Bosna Royal.
- Drugi profesionalni klub je NK Željezničar, koji sadašnji opstanak duguje angažmanu i stalnom ulaganju privatnog poduzetnika, koji traži dugoročni interes. Obzirom da imenovani ulaganja tretira kao stalno posuđivanje sredstava, a dug kluba prema državi, pojedincima i kolektivima je višemilionski, upitna je i budućnost kluba.
- Jedini klub koji funkcioniše po evropskim standardima je FK Sarajevo, a opstanak kluba je bio upitan do dolaska stranog investitora i vraćanja višemilionskih dugova. Napravljena je i fudbalska Akademija, koja daje rezultate i za nadati se da će rezultati biti dobri i da se mogu očekivati i daljnja ulaganja. Problem predstavlja NS BiH, u kojem se zbog lobiranja, kupovine sudija i rezultata šampion može biti samo uz njihovo aminovanje, što opet klub stavlja u položaj vječitog „trećeg“ obzirom da NK Zrinjski i NK Željezničar po tom pitanju stoje bolje.

### Prijedlozi za poboljšanje

- Da bi došli do unapređenja trebamo postaviti sistem koji je jedino održiv, a to je definirati nadležnosti koje će imati efekte koji će realizirati ovaj cilj. Potrebno je postaviti ciljeve, imati dugoročnu viziju i vremenom očekivati rezultate. Dosadašnje funkcioniranje i opstanak sporta, više je rezultat spleta okolnosti i entuzijazma ljudi u sportu nego sistematskog ulaganja, te volje i želje za boljitkom.
- Da bi u BiH zadržali sportiste koji su ostvarili zaslužne sportske rezultate, odnosno da se mladim sportistima osigura budućnost i da nakon sportske karijere imaju privilegije, neophodno je da im se poslije sportske karijere osiguraju prinadležnosti kao zaslužnim sportistima, odnosno da im se obezbijede novčana primanja u skladu sa postignutim sportskim rezultatom. Ukoliko sportista ostvari sportski rezultat treba znati da će taj rezultat biti nagrađen.

- Finansiranje sporta treba u potpunosti da se osloni na Zakon o sportu koji je dao jasne smjernice u definiranju finansijske politike. Sredstva za finansiranje sportskih aktivnosti ostvaruju se: od članarine, budžetskih sredstava zajedničkih institucija BiH, entiteta i drugih nivoa administrativnog organiziranja, donacija i sponzorstva pravnih i fizičkih lica, prihoda od kamata i zakupnina, igara na sreću, prihoda stečenih kroz aktivnosti utvrđene statutom sportske organizacije, i drugih prihoda.
- Zakonom se utvrđuju posebne olakšice za sportiste i sportske organizacije, a posebno kod izgradnje i održavanja sportskih objekata, sportskih priredbi, nabavke sportske opreme, organizacije velikih sportskih takmičenja. U cilju daljnjeg samoodrživog funkcioniranja sporta u uvjetima tržišne ekonomije, Zakon o sportu u BiH je predvidio poreske olakšice budućim sponzorima i donatorima. U ovom poglavlju neophodno je donijeti odluku, odnosno u smjernice realizacije Strategije uvrstiti odredbu "usaglašavanje zakona" koji se dotiču pitanja vezanih za sport sa Zakonom o sportu u BiH. Na ovaj način će doći do direktnog ulaganja u sport i samim tim i do unapređenja i razvoja svih sistema organiziranja u BiH. Sigurno je da bismo na ovaj način dobili novu mogućnost finansijskih olakšica za ulagače, s tim da se mora naći najvažniji model finansijske zaštite, odnosno zaštite od tzv. "pranja novca".
- Potrebno je stvoriti uvjete za vrhunsko sportsko postignuće kroz podizanje nivoa stručnosti rukovodilaca i programskih predsjednika sportskih saveza na nivou BiH kao i razvoj stručnih udruženja
- Također, aktivnija uloga OK BiH u kreiranju ambijenta za postizanje vrhunskih rezultata bi trebala biti jedan od prioriteta.

#### Primjeri

- Utvrđivanje perspektivnih i uspješnih sportova traži analizu u koju bi se trebali uključiti ne samo ministarstva nadležna za sport na entitetskim i nivou BiH, već i Olimpijski komitet BiH i stručnjaci iz oblasti sporta, kako bi se dobili stvarni pokazatelji stanja i potreba, odnosno izbora perspektivnih i uspješnih sportova na koje će se obratiti posebna pažnja. Na osnovu utvrđenih pokazatelja stanja i potreba ulaganja u pojedine sportove, ali i kroz sistemsko praćenje tih sportova, dobićemo stvarne pokazatelje napretka i ostvarivanja zapaženih sportskih rezultata.
- Dobijanje i uspješna organizacija međunarodnih sportskih takmičenja u BiH po standardima međunarodnih sportskih federacija, s ciljem promocije sporta i BiH.
- Organizacijom velikih sportskih događaja u kojima učestvuju profesionalni sportisti osigurava se prenos dešavanja uživo, prisutno je dosta publike i sponzora. Ovo je uslovilo da profesionalni sport poprimi zabavljački karakter, jer predstavlja veliku zabavu za gledaoce koji dolaze na takmičenja. Na taj način, može se doprinjeti povećanju prihoda, dohotka i zapošljavanja, te pospješiti lokalni, regionalni i nacionalni ekonomski razvoj.
- Organiziranje seminara i radionica za stručno usavršavanje rukovodilaca sportskih saveza na nivou BiH (programskog i poslovnog menadžmenta).
- Modernizacija rada i organiziranje sportskih saveza BiH, kroz programe „Sistem razvoja talenata“ koji se finansira djelimično od strane MOK-a.
- Izraditi programe priprema i nastupa na takmičenjima svih kandidata za period od četiri godine i planski finansirati odobrene programe.
- **Savjet za sport KO SDP BiH Sarajevo smatra da je ovaj „tržišni pristup“ značajno narušio sport kao jedan koncept nastojanja promicanja društva i života, te da ga je pretvorio u čisti poslovni sektor. Savjet preporučuje da se nastoji odstupiti od komercijalnog u domenu mogućeg odstupanja. Najidealnije bi bilo kada bismo mogli iznaći neki pluralistički model, gdje bi se uzele najbolje osobine**

iz amaterskih sportskih organizacija i iz profesionalnih sportskih organizacija, te u konačnici kombinovale kako bismo dobili jedan potpuno novi pristup sportu, koji, niti bi toliko težio komercijalizaciji, niti bi bio potpun amaterizam, tj. imali bismo jedan poluprofesionalni sistem i pristup iz kojeg bismo kao tranzicijskom društvu vjerovatno izvukli i dobili mnogo veće benefite nego što trenutno izvlačimo i dobijamo.

## 8.2. Takmičarski sport (amaterski)

### Stanje

Amaterski sport je, po pravilu, nižeg nivoa kvaliteta, u kojem sportisti, vježbači uglavnom zadovoljavaju svoje lične potrebe kako bi sačuvali ili unaprijedili svoje fizičko i mentalno zdravlje.

Amaterski sport bi u suštini trebao da bude „prelazna faza“ između školskog i profesionalnog bavljenja sportom, gdje se sportista svojim talentom i kvalitetom treba da približi profesionalnim okvirima (što je kod nas najčešće slučaj) i nisu adekvatno nagrađeni za to. To ipak ne znači da upravo na ovom nivou ne trebaju najveću podršku kantonalnih i federalnih nivoa vlasti.

U našim uslovima, talentovani amaterski sportisti se školuju i o trošku uglavnom svojih roditelja nastoje da napreduju do nivoa koji će im omogućiti stipendiju na nekoj stranoj visokoškolskoj ustanovi ili bar poluprofesionalni ugovor u nekom stranom klubu kako bi sebi istovremeno obezbjedili egzistenciju i nastavili se baviti sportom. Sve dok je naš amaterski sport na tom nivou ni profesionalni sport neće imati neke zadovoljavajuće rezultate jer ono što vrijedi odlazi u inostranstvo po svaku cijenu.

Ministarsvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, uglavnom je zaduženo za razvojni i takmičarski sport u Kantonu Sarajevo. Dodjelu finansijskih sredstava za sport provodi putem Javnog poziva, ali gotovo nikako ne vrši inspekciju rada klubova i sportskih organizacija kojima dodjeljuje sredstva.

Sportske organizacije koje žele da se prijave na Javni poziv, između ostalog moraju dobiti potvrdu da su u „Matičnoj evidenciji“ Kantonalnog sportskog Saveza. Dobijanje ove Potvrde svodi se na elektronsku popunu obrasca i dostavu iste putem e-maila u kancelariju Sportskog saveza KS. Dalji nadzor o radu, članstvu i aktivnostima tog sportskog kluba se ne vrše.

Na web stranici Ministarstva kulture i sporta ne postoje informacija ko je i koliki iznos finansijskih sredstava dobio u protekloj godini. Ovakva praksa se provodi već duži niz godina. Iako je uloga „Inspektora za sport“ pri ovom ministarsvu od iznimne važnosti, duži period (prema informacijama od strane sportskih klubova) njegov rad se skoro uopšte ne realizira, što jasno ukazuje u kakvom je stanju sportski resor u ovom ministarstvu.

Obično ne postoji koordinacija niti inspekcija o finansiranju sporta i sportskih aktivnosti na različitim nivoima vlasti (općine, grad, kantoni, država), tako da se često „preklapa“ finansiranja određenih sportskih klubova, sportskih saveza i manifestacija čime se neki od njih favoriziraju, a neki budu u potpunosti zanemareni.

### Slabosti

- Neadekvatni uslovi za rad sportskih udruženja što podrazumjeva: komercijalni pristup poslovanju Sportskih centara, dvorana, škola, neadekvatna oprema, nedostatak finansija.
- Kadrovska problematika amaterskih klubova – treneri su uglavnom ne dovoljno dobro ili nikako plaćeni, što se odražava na trenažni proces. U takvim uslovima trenažne procese vode nedovoljno stručni i kvalifikovani kadrovi jer educirani kadar nije zainteresiran raditi bez finansijske stimulacije.

- U takvom okruženju sportom se bave „privilegovani“, odnosno oni koji su u stanju samostalno finansirati mjesečnu članarinu, opremu za treniranje, individualne treninge.
- Članarina je glavni izvor finansiranja amaterskih klubova i iz tih sredstava se plaćaju termini (kojih je zbog manjka novca nedovoljno)
- Ulaganja kantonalnih i općinskih struktura u amaterski sport su neznatna i po nekritičnim kriterijima (lična poznanstva, politička podobnost)
- Kao što je spomenuto, Ministarstvu kulture i sporta KS dodjeljuju sredstva bez javnog poziva i bez jasnih kriterija a najveći problem je što dosta sredstava odlazi na razne reprezentativne selekcije ili manifestacije koje nisu u nadležnosti kantona.
- Na ovaj način najviše su uskraćeni klubovi i sportske organizacije sa Kantona Sarajevo. Finansiranje rada sportskih organizacija i njihov nadzor, nešto je bolje definiran u Općinama.
- Na njihovim web stranicama su uglavnom vidljive informacije o dodjeljenim sredstvima. Nakon što provedu Javni poziv i rasporede finansije prema sportskim klubovima, formiraju neki model nadzora utroška sredstava (ovo se odnosi na dio Općina).
- Iako je uloga „Inspektora za sport“ pri ovom ministarstvu od iznimne važnosti, duži period njegov rad se skoro uopšte ne realizira, što jasno ukazuje u kakvom je stanju sportski resor u ovom ministarstvu

#### Prijedlozi za poboljšanje

- Potrebno je da Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo, ažurira spiskove registrovanih sportskih udruženja te da se izvrši revidencija istih. Na ovaj način bi se znalo koliko ima udruženja koja su aktivna. Trenutno na evidenciji postoje udruženja koja su prestala sa radom prije deset godina.
- Prema Zakonom o sportu na nivou KS primjeniti da stručnim radom u klubovima rukovodi kadar „koji ima visoku ili višu stručnu spremu iz oblasti sporta i fizičkog vaspitanja“, te da sa njim Klub zaključi **Ugovor o radu u skladu sa zakonom.**
- Osigurati adekvatan model (inspekciju) nadzora rada sportskih udruženja u KS
- Omasovljenje kroz praćenje i podršku radu školskih sekcija, rješavanje problematike finansiranja amaterskog sporta preko kantonalnih i općinskih struktura (pravednija raspodjela sredstava, kategorizacija klubova).
- Polazna osnova za razvojni sport i „sport za sve“ treba da budu Općinske službe zadužene za koordinaciju aktivnosti sa sportskim subjektima na području svoje općine. To se naravno treba uskladiti i koordinirano djelovati sa Gradskom upravom Grada Sarajeva i resorim ministarstvom u Vladi KS.
- Iako je od strane Općina znatno bolje stanje u transparentnosti prilikom javnog finansiranja sportskih aktivnosti i sadržaja, ti procesi se mogu i trebaju dodatno urediti. Ovo se najviše odnosi na jasno definirane kriterije za finansiranje sportskih aktivnosti i precizno definiranje organa za nadzor i inspekciju u radu tih sportskih organizacija.
- Potrebno je urediti sistem tako da viši nivoi vlasti (Federacija BiH i Država BiH) preuzmu obaveze koje su u njihovoj nadležnost u oblasti sporta.
- Osigurati kriterije i uslove da se sportska infrastruktura koja je u nadležnosti Kantona izdaje na korištenje klubovima po povoljnijim uslovima, kako bi što više djece i omladinine okupljalo u sportskim objektima
- Utvrditi model da sporski klubovi koji se sufinansiraju od strane Općine, Grada ili Kantona, moraju smanjiti cijenu članarine za djecu. Ovo bi bio način ulaganja u razvojni sport i da se što više djece aktivira.
- Problem sa inspektorom sporta je već pomenut.

## Primjeri

- Aktivirati inspeksijski nadzor uslova koje sportske organizacije ispunjavaju u smislu obavljanja sportskih djelatnosti (a predhodno urediti kroz Zakon o sportu) legitiman status sportiste, kao i trenera, te drugih sportskih radnika, riješena finansijska konstrukcija na godišnjem nivou ukoliko klub učestvuje u sportskim takmičenjima.
- Unaprijediti kriterije za dodjelu finansija, transparentno bodovati rezultate i objaviti javno dodjelu finansija klubovima i pojedincima
- Inspekcija u radu sportskih organizacija može se realizirati i direktnom posjetom sportskom klubu, kako bi se na licu mjesta uvjerali i dokumentovali o njihovim sadžajima, članstvu i sadržajima.
- **Savjet za sport KO SDP BiH Sarajevo smatra da je širu javnost potrebno upoznati sa osnovnim sportskim pojmovima (profesionalni sport, amaterski sport) kako bi se otklonile neke društvene zablude, a i da je potrebno uložiti znatne napore u promociju amaterskog sporta, jer je on kako je prethodno rečeno, „predvorje“ profesionalnog sporta. Na taj način bi se uspostavila neka normalna hijerarhija napredovanja kroz sportski sistem, te bi se vjerovatno potaknuo veći broj ljudi da sudjeluje u sportu i sportskim procesima.**

## 8.3. Školski sport

### Stanje

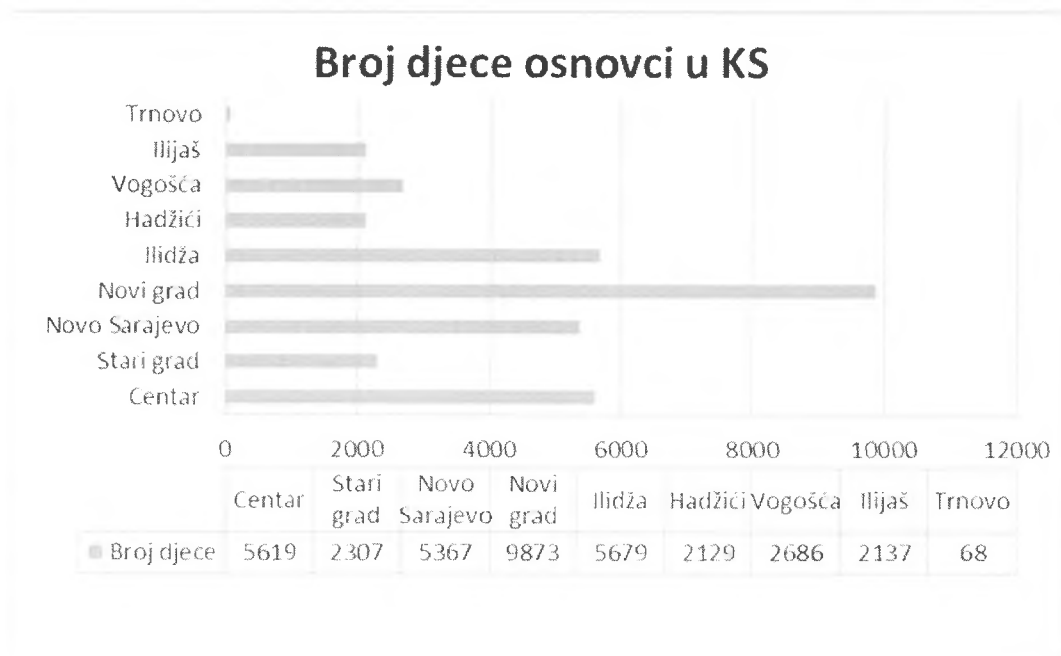
Kantonalno ministarstvo obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo, zaduženo je za rad 72 osnovne škole koje se nalazi se devet općina KS (grafikon 1). U osnovnim školama u Kantonu Sarajevo, nastavu pohađa oko 35.865 učenika (grafikon 2). Dakle radi se o jednom značajnom broju djece koja prestavlja jako dobru bazu za razvojni sport kako u Kantonu Sarajevo tako i u BiH. Međutim, rezultati istraživanja u osnovnim školama pokazali su da oko 50 posto djece ima poremećaj u indeksu tjelesne mase, a veliki broj njih je svrstan u kategoriju prekomjerno gojaznih osoba. Rezultati ranije provedenih istraživanja pokazuju da značajan broj djece u Kantonu Sarajevo ima određenih problema sa posturom. Pomenuti problemi su uglavnom povezana sa nedovoljnom i neadekvatnom tjelesnom aktivnošću i ne bavljenjem sportom. Resorno ministarstvo je određene rezultate provedenih istraživanja prikazalo u publikaciji „Pretilost djece osnovnih škola KS“, gdje su konstatovali da broj gojazne djece u stalnom porastu. Također, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS pokrenulo izradu pravilnika o ishrani djece, ali i donjelo rješenje da se u nižim razredima u osnovnim školama uvede dodatni čas tjelesnog odgoja (treći čas). Radna grupa za izradu Pravilnika o ishrani djece u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama Kantona Sarajevo završila je izradu tog podzakonskog akta i prezentirala ga direktorima škola na području Kantona, što je imalo za cilj uvođenje pravila kojima se mijenjaju loše prehrambene navike djece i učenika, da se kroz pravilnu ishranu zaštiti njihovo zdravlje, ali i unaprijedi ponuda školskih užina u smislu da su one nutritivno bogate i da odgovaraju zdravstvenoj ispravnosti.

Grafikon 1. Broj osnovnih škola po Općinama u KS





**Grafikon 2.** Broj djece u osnovnim školama po Općinama u KS



#### Slabosti

- Iako je resorno Ministarstvo provelo određene aktivnosti i definiralo stanje i posljedice nedovoljnog kretanja i uključivanja u sport djece u KS, u praksi se ne čini dovoljno da se djeca mobilišu i motiviraju za bavljenjem sportom u slobodno vrijeme.
- Uglavnom se oslanja na svijest roditelja da djecu aktivno uključe u neki od komercijalnih sportskih klubova, a često je mjesečna članarina u tim klubovima „teret“ na kućni budžet roditelja.

- Iako je odlukom resornog Ministarstva uveden „treći čas“ tjelesnog odgoja za djecu nižih razreda, ta nastava se često realizuje u učionici što ni u kojem slučaju ne može adekvatno odgovoriti potrebi djece za kretanjem i sportom.
- Na osnovu prikupljenih podataka, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS nema u planu i program sistemski organizovana školska sportska takmičenja.

#### Prijedlozi za poboljšanje

- Nastavu tjelesnog odgoja i sporta u nižim razredima osnove škola trebaju realizirati diplomirani profesori tjelesnog odgoja, a ne učitelji razredne nastave.
- Časovi bi se obavezno morali održavati u sportskim salama ili vanjskim terenima škola (gdje za to postoje uslovi a ne kao do sada u učionicama).
- Povećati vrijeme „Sportskih sekcija“ i te aktivnosti realizirati u školi gdje djeca pohađaju redovnu nastavu.
- Trenutno nezaposleni profesori tjelesnog odgoja i sporta treba mobilisati (sa Zavoda za nezaposlene), te tako stručni kadar aktivno uključiti u realizaciju aktivnosti, što može biti i jedan od oblika pripravnčkog staža nakon završetka studija.
- Potrebno je da se uvede ponovo općinska i kantonalna sportska školska takmičenja iz odbojke, košarke a i malog nogometa itd. Potrebno je da se školske sportske sale, kada se ne odvija nastavni plan i program da se daju na raspolaganje sportskim klubovima sa područja njihove općine po povoljnijim uslovima, što treba biti uslovljeno brojem djece iz te škole.
- Napraviti užu saradnju između sportskih klubova i škola na nivou Općine i Grada

#### Primjeri

- **Urediti zakonske i podzakonske akte u kojima Škola (kao Javna Ustanova) može aplicirati na projekte za razvoj sporta u Kantonu Sarajevo, kroz model „Univerzalne sportske škole“, te iste realizirati u svojim školskim salama uz angažman Profesora sporta i tjelesnog odgoja kao neposredne realizatore.**
- **Univerzalne sportske škole bi bile dostupne i besplatne za svu djecu iz te škole (finansije se osiguravaju na osnovu Projekta)**
- **Uvesti praksu da stručni kadar koji je diplomirao na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja svoj pripravnčki staž radi u okviru tih „Univerzalnih sportskih škola ili sportskih sekcija“. Time bi se direktno radilo na unaprijeđenju struke, ali i zaposlenju stručnog kadra.**
- Ovo se može implementirati i kroz model „školskog sporta“ odnosno sportskih sekcija iz raznih disciplina, te organizovati školska takmičenja.
- Potrebno je da Ministarstvo obrazovanja, nauke i mlade KS ponovo počne sa organizacijom općinska i kantonalnih sportskih takmičenja iz timskih sportova (odbojke, košarke, rukometa, malog nogometa itd), ali i iz bazičnih sportova.
- **Savjet za sport KO SDP BiH Sarajevo smatra da SDP kao socijalno osjetljiva i odgovorna politička partija na ovaj način pomaže zaposlenje stručnim kadrovima iz oblasti sporta, pomaže roditeljima da djeca imaju besplatnu mogućnost bavljenja sporta u svojoj školi, i u određenoj mjeri utiče na transparentniju raspodjelu finansija koja su namjenjena za razvojni sport ili „Sport za sve“, što u konačnici daje dobru bazu za dalji razvoj sporta u Bosni i Hercegovini.**
- Također, uzimajući u obzir karakteristike volonterizma i volonterske djelatnosti, te prednosti koje volonterski aktivizam sa sobom nosi, a one su brojne, Savjet za sport KO SDP BiH Sarajevo

konstatuje da je u narednom periodu potrebno uraditi kampanju kroz koju će se aktivno promovisati volonterizam u sportu, kao i vrijednosti koje kombinacija volonterizma i sporta nose sa sobom. Naše društvo predstavlja jednu veoma specifičnu skupinu, te mi smatramo da bi ova kampanje predstavljala polazni osnov za izgradnju, globalno rečeno, boljeg društva. Bez obzira što bi bila provedena u domenu sporta, ona bi, vjerujemo, imala širok uticaj, pogotovo ako bi bila masovna i medijski praćena.

#### 8.4. *Rekreativni sport – Kretanje i zdravlje*

##### Stanje

Trenutačno stanje rekreativnog sporta u Kantonu Sarajevo može se okarakterisati kao zadovoljavajuće. Evidentno je otvaranje velikog broja fitness centara, dvorana i pokrivenih terena za mali nogomet, dvorana za košarku, staza za jogiranje, staza za vožnju bicikla, plivališta, skijališta itd. Očito da se građani Kantona sve više samostalno educiraju o zdravim načinjima životnih stilova (kretanjem do zdravlja), te se povećava broj rekreativaca u različitim oblicima tjelovježbe.

U posjednom periodu povećava se broj manifestacija i takmičenja koja su dostupna široj populaciji, što dodatno motivira sugrađane da se sve više kao rekreativci prijavljuju i učestvuju na tim događajima. Možemo uočiti i otvaranje sve većeg broja sportskih prodavnica specijalizovanih za sportsku prehranom i suplemente.

##### Slabosti

- Često se može vidjeti da grupne i organizovane rekreativne i fitness programe otvaraju i vode osobe bez adekvatnog stručnog zvanja u oblasti sporta i tjelesnog odgoja. Dešava se da u fitness centarima nema kvalificiranih trenera za stručnu pomoć koje je potrebna da rekreativce nauči pravilnom treningu i pravilnoj ishrani.
- Kod skijanja imamo problem da učitelji skijanja nemaju adekvatne licence i da ski servisi nemaju kadar koji može pružiti rekreativnom skijašu upute i savjete kod odabira opreme.
- Postoji problem infrastrukture i problem neiskorištenog potencijala, kao što je skijalište na Igmanu, gdje u zimskom periodu nemamo staza za nordijsko trčanje, a u ljetnom nemamo adekvatne staze za šetnju ili biciklizam, uz problem vanjskih terena koji su uništeni ili neadekvatni.

##### Prijedlozi za poboljšanje

- Potrebno je donijeti zakon koji će definirati kako i ko može otvoriti Fitness centar, školu skijanja, sportski centar i sl.
- **Zakonom treba definirati minimalne uslove prostora za zdravu individualnu i grupnu rekreaciju (kada su u pitanju natkriveni Fitness centri)**
- **Zakonom regulirati da svaki registrirani Fitness centar mora imati zaposlenog Profesora sporta i tjelesnog odgoja koji je prisutan tokom radnog vremena Centra. Takav kadar pored stručnog nadzora, mora biti obučen da pruži prvu pomoć u slučaju povreda i nezgoda.**
- Realizatori sportskih sadržaja (u sportskim centrima, školama plivanja, školama skijanja itd) moraju da budu kvalificirani treneri i osobe iz struke.
- Potrebno je da se formiraju asocijacije trenera u svim sportovima, koje bi davale potrebne licence i obučavale kadar.

- Poboljšati infrastrukturu, posebno na vanjska igrališta, pravljenje trim staza i staza za gorski biciklizam (u ljetno periodu pretvoriti skijalište na Bjelašnici u biciklistički Downhill centar, gdje bi se mogli koristiti ski liftovi i u ljetnom periodu i tako praviti dodatni profit)

#### Primjeri

- U julu 2013. godine, ministri zemalja evropskog regiona usvojili su Deklaracija o ishrani i nezaštićenim bolestima u kontekstu „Health 2020“, koji je prvi put pozvao na razvoj samostalnog strategija fizičke aktivnosti za evropski region. Globalna strategija o ishrani, fizičkoj aktivnosti, rekreaciji i zdravlju kao preporuke Svetske zdravstvene organizacije WHO, te uticaju fizičkih aktivnostima i školskog sporta za zdravlje djece. Ona se zasniva na aktivnom radu WHO u promociji fizičke aktivnosti putem ilustrovanih publikacija za unaprijeđenje zdravlja: evropski okvir promovisanja fizičkih aktivnosti za zdravlje, „zdrav grad je aktivan grad“, vodič za rekreaciju i planiranje aktivnosti kroz „sport za sve“, kao i novim pristupom u radom WHO putem Komisije za prevenciju i suzbijanje gojaznosti deteta.
- Dobri primjeri su i preporuke Evropske komisije ka traženju sinergije sa novijim naučno dokazanim saznanjima o efektima fizičke aktivnosti različitih međunarodnih organizacija, naročito preporuka Saveta EU o promovisanju fizičke aktivnosti koja unapređuje zdravlje, zatim zaključke Saveta EU o ishrani i fizičkoj aktivnosti i Akcioni plan EU za prevenciju gojaznost djece 2014-2020 itd.
- U sklopu Slovenačkog skijaškog saveza postoji Asocijacija trenera koja obučava i daje potrebne licence učiteljima i trenerima skijanja. Nakon stjecanja licence tu istu licencu mora svake godine obnoviti. Asocijacija trenera ima svoju demonstratorsku ekipu koja organizuje i sprovodi kurseve obuke. Sadašnji i prethodni predsjednici Asocijacije trenera su profesori sa Fakultete za sport u Ljubljani.

### 8.5. Sportski objekti

#### Stanje

Javna preduzeća u KS čija je osnovna djelatnost usluge sporta, trenažnih procesa i sportskih aktivnosti uglavnom posluju sa negativnim finansijskim rezultatima. Preduzeća su također opterećena „viškom“ uposlenika koji najčešće uopšte nisu iz oblasti sporta. Već duži niz godina u tim preduzećima problemi sa finansiranjem i održavanjem se gomilaju i usložnjavaju. Najviše se to odnosi na JKP Centar Skenderija i KJP ZOI 84, a u prilog tome govori i činjenica da će se u 2018. godini na Skupštini KS usvajati izvještaj o radu i poslovanju ovih javnih preduzeća iz 2016. godine.

Javna preduzeća sa osnovnom djelatnošću u oblasti sporta koja su osnovana od strane Općina i Grada, imaju nešto bolje stanje u oblasti poslovanja. Obično se ta preduzeća sufinansiraju od strane osnivača tako da je stanje njihovog poslovanja više odraz političke podrške načelika općina (izdvajanje iz budžeta) nego stručnog djelovanja menadžmenta (konkretan primjer je JP Lokom, Novi grad Sarajevo). Međutim, detaljniju analizu o radu i aktivnostima pružanja njihovih usluga u ovom trenutku nismo u mogućnosti detaljnije analizirati.

#### Slabosti

- Bez odgovarajućih sportskih objekata nema mogućnosti razvoja sporta. Nepostojanje adekvatnih sportskih objekata umanjuje mogućnost za bavljenje sportom djece i omladine, kao i mogućnost za razvoj vrhunskog sporta, a istovremeno destimuliše građane da se bave rekreativnim sportom.
- Menadžment sportskih objekata je direktno odgovoran za stanje u istim. Može se reći da u ovom trenutku kvalitetna menadžmenta sportskih objekata u Kantonu Sarajevo nije na zavidnom nivou kako da zadovolje proces usmjeravanja života i rada sportskog objekta u cilju zadovoljenja potreba korisnika i šire društvene zajednice.

- Sve više izražen lični interes za učestvovanjem u sportskim aktivnostima kao i širi društveni interesi zahtijevaju da se problem upravljanja sportskim objektima naučno istraži, da se identifikuju faktori opšteg interesa i potreba građana koji determinišu racionalno upravljanje kapitalnim sportskim objektima.

#### **Prijedlozi za poboljšanje**

- Osnovi uslov za provođenje aktivnosti iz oblasti sporta, fizičkog vaspitanja i rekreacije je postojanje dovoljnog broja kvalitetno opremljenih sportskih objekata, što podrazumjeva da nemoguće organizovati i provesti praktični rad sportske organizacije bez adekvatnog sportskog objekta kao neizostavnog resursa.
- Da bi se to osiguralo, potrebno je izdvajanje velikih materijalnih sredstava koja, po pravilu, ne mogu da obezbjede sami korisnici (sportski klubovi, organizacije, pojedinci), već šira društvena zajednica.
- Sportski objekti nisu samo neophodan resurs sportskim organizacijama i sportistima već predstavljaju i društveni kapital koji ima izraženu socio-ekonomsku ulogu.
- Važno je naglasiti da menadžment sportskih objekata mora educiran okvirima stručnih i naučnih disciplina čiji je predmet efikasno i racionalno funkcionisanje sportskih objekata ili sportskih centara, a na osnovu jasno identifikovanih potreba korisnika i društvene zajednice.

#### **Primjeri**

- Planiranje izgradnje sportskih objekata treba da se oslanja na analizu vrste aktivnosti koja će se odvijati na određenom objektu odnosno u određenom okruženju.
- Školski sport zahtjeva omogućavanje svakodnevnog fizičkog vježbanja svih uzrasta učenika i studenata. Rekreativni sport je područje fizičke kulture koje u osnovi ima zadatak da što široj populaciji stanovništva omogući svakodnevno bavljenje fizičkim vježbanjem odnosno omogući fizičku aktivnost u skladu sa potrebama i mogućnostima pojedinca. Vrhunski sport karakteriše prisustvo talentovanih pojedinaca što zahtjeva optimalne uslove na najvišem nivou opremljenosti.
- Sportski objekti se planiraju, grade, organizuju i funkcionišu da bi na najbolji način odgovorili potrebama društva, ali i građana kao korisnika njihovih usluga.
- Kod planske aktivnosti mora se voditi računa o: analizi potreba svih kategorija stanovništva na određenom području za fizičkim vježbanjem u skladu sa društvenim interesom koji je i u funkciji njihovog zadovoljenja i stručnih dokumenata koji se odnose na urbanističke i druge planove gdje mora biti definisana i potreba određivanja adekvatnih parametara za izgradnju sportskih objekata.
- Objekte koje je potrebno izgraditi na određenom području gdje se mora izvršiti analiza sledećih faktora: programa fizičkog vaspitanja djece i omladine odnosno potrebe vaspitno-obrazovnih institucija; potrebe društvenih i drugih organizacija u oblasti fizičke kulture (sportskih organizacija, ustanova i društava vrhunskog i amaterskog sporta, organizacija rekreativnog sporta) kao i ukupnih potreba stanovništva u ovoj oblasti; broj stanovnika i veličinu određenog naselja, grada ili opštine; geografske i druge karakteristike područja značajne za realizaciju izgradnje ovih objekata ili uređenja prostora.

### **8.6. Sport za osobe sa invaliditetom**

#### **Stanje**

Događa se da okolina svojim konzervativnim stavovima onemogućava osobi s invaliditetom da u punom opsegu koristi dobrobiti bavljenja sportskim aktivnostima. Upravo sport predstavlja jedan od efikasnijih načina putem kojeg se mogu ponovo integrirati u sredinu iz koje je, zbog svojeg invaliditeta, često na određeni način biva istisnuta. U Kantonu

Sarajevo postoji solidan broj Udruženja koji okupljaju sportiste sa invaliditetom, kako u timskim tako i u pojedinačnim sportovima. Pored naše najtrofejnije državne reprezentacija u sjedećoj odbojci, u Kantonu Sarajevo vrlo je aktivna košarka u kolicima, atletika, streljaštvo, stoni tenis, plivanje, skijanje, te niz drugih sportova za osobe sa invaliditetom. Članovi ovih klubova nastupaju na domaćim i međunarodnim sportskim takmičenjima osoba sa invaliditetom i bilježe dosta dobre rezultate.

### Slabosti

- Kao i druge sportske institucije, invalidni sport u Kantonu Sarajevo značajnih problema sa finansiranjem svojih aktivnosti, ali i sa stručnim kadrovima koji rukovode trenažnim procesima u klubovima.
- U proteklih niz godina, Kanton Sarajevo je uglavnom finansirao nastupe nase državne selekcije na najvećim takmičenjima. Iako je to za svaku pohvalu, ponovo se mora podsjetiti da bi finansiranje državnih selekcija trebalo biti u nadležnosti viših nivoa vlasti.

### Prijedlozi za poboljšanje

- Potrebno je da Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo, ažurira spiskove registrovanih sportskih udruženja osoba sa invaliditetom.
- Prema Zakonom o sportu na nivou KS primjeniti da stručnim radom u klubovima rukovodi kadar „koji ima visoku ili višu stručnu spremu iz oblasti sporta i fizičkog vaspitanja“, te da sa njim Klub zaključi Ugovor o radu u skladu sa zakonom.
- Osigurati adekvatan model (inspekciju) nadzora rada Udruženja invalidskog sporta u KS čime bi se kvaliteta radu u istim podigla na već nivo.
- Bolja koordinacija u finansiranju aktivnosti invalidnog sporta (pravednija raspodjela sredstava, kategorizacija klubova), te koordinirano djelovati sa Općinama, Gradskom upravom Grada Sarajeva i resornim ministarstvom u Vladi KS.
- Osigurati kriterije i uslove da se sportska infrastruktura koja je u nadležnosti Kantona izdaje na korištenje klubovima po povoljnijim uslovima za sportske klubove osoba sa invaliditetom
- Potrebno je urediti sistem tako da viši nivoi vlasti (Federacija BiH i Država BiH) preuzmu obaveze za finansiranje reprezentativnog invalidnog sporta

### Primjeri

- Kako pokret i sport nije i ne smije biti privilegija samo zdravog dijela populacije, tako su preporuke implementirane i u sve zakonske akte svake zemlje. Temeljne koncepcije suvremene politike o invaliditetu navedene su prvi puta u „Standardnim pravilima za izjednačivanje mogućnosti za osobe s invaliditetom“. U decembru 1993. godine, Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila je ova međunarodna pravila koja su na neki način politički i moralni vodič koji su zemlje članice UN-a pristale slijediti. Cilj je osigurati svim osobama s invaliditetom prava na iste mogućnosti kao i za ostale građane.
- Standardna pravila UN-a opisuju u kojim područjima društvo treba poduzeti mjere kako bi se osobama s invaliditetom garantirale jednake mogućnosti, a koje mogu poslužiti kao temeljna struktura za planiranje politike prema osobama s invaliditetom.

S poštovanjem!

Samir Suljević

Zastupnik u skupštini Kantona Sarajevo